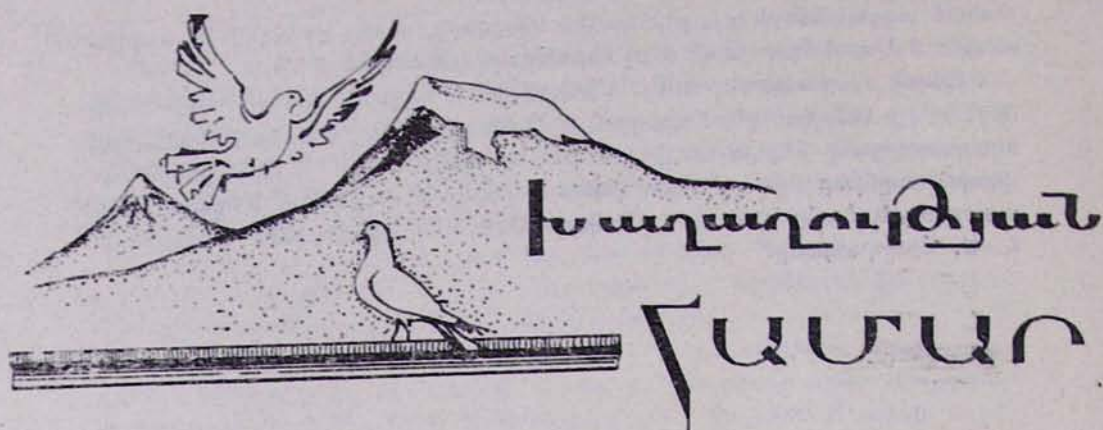

ՀԱՆՈՒՆ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ

Հուլիսի 30-ին Ֆինլանդիայի մայրաքաղաք Հելսինկիում, «Ֆինլանդիա» պալատում, հանդիսավոր իրադրության մեջ, գումարվեց Եվրոպայի անվտանգության ու համագործակցության խորհրդակցությանը նվիրված եզրափակիչ երրորդ նիստը, որին մասնակցում էին Եվրոպայի 33 պետությունների, ինչպես նաև ԱՄՆ-ի և Կանադայի կառավարությունների քարձրատիճան 35 ղեկավարներ: Հելսինկիի սույն վեհաժողովի հիմնական խնդիրն էր՝ քննարկել Եվրոպայի խաղաղության, անվտանգության ու համագործակցության, քաղաքական ու ռազմական լարվածության թուլացման հարցերը:

Համաեվրոպական սույն խորհրդակցությանը Սովետական Միության պատվիրակությանը գլխավորում էր ՍՄԿԿ Կենտկոմի գլխավոր քարտուղար Լ. Ն. Բրեժնևը:

Հուլիսի 31-ին շարունակվում էին խորհրդակցության աշխատանքները:

Օգոստոսի 1-ին Եվրոպայի անվտանգության և համագործակցության նվիրված խորհրդակցությունն ավարտում է իր աշխատանքները:

Օրվա երկրորդ կեսին խորհրդակցությանը մասնակից 35 պետությունների քարձրագույն ղեկավարները, «Ֆինլանդիա» պալատի լիագումար նիստում, հանդիսավոր իրադրության մեջ, իրենց ստորագրություններով վավերացնում են խորհրդակցության մշակված եզրափակիչ ակտը, որպես պատմական, կարևոր մի փաստաթուղթ, որը ոչ միայն Եվրոպայի մայրցամաքի ժողովուրդների խաղաղության, անվտանգության և լարվածության թուլացման ամուր ու հուսալի հիմքերն էր դնում, այլ նաև հանդիսանում էր կարևոր մի ավանդ ընդհանուր խաղաղության ամրապնդման գործում ողջ աշխարհում:

Եզրափակիչ սույն պատմական ակտը սկսվում է «Եվրոպայի անվտանգության վերաբերող հարցեր» ղեկլարացիայով, որտեղ սահմանվել

են այն սկզբունքները, որոնցով մասնակից պետությունները առաջնորդվելու են իրենց փոխադարձ հարաբերություններում:

Սույն եզրափակիչ փաստաթուղթը ունի մեծ տնտեսության, գիտության, տեխնիկայի և շրջակա միջավայրի պահպանության բնագավառում համագործակցության վերաբերող բաժիններ, ինչպես նաև համագործակցություն այլ բնագավառներում (տրանսպորտ, տուրիզմ, փոխանակումներ մշակույթի, կրթության, ինֆորմացիայի):

Փաստաթուղթը բովանդակում է նաև մարդասիրական և այլ բնագավառներում համագործակցելու բաժիններ, այդ թվում մարդու իրավունքների և հիմնական ազատությունների, ներառյալ մտքի, խղճի, կրոնի և համոզմունքների ազատության հարգումը:

Փաստաթղթի եզրափակիչ բաժինը վերաբերվում է խորհրդակցությունից հետո արվելիք քայլերին:

Եվրոպայի և բովանդակ աշխարհի խաղաղասեր, բարի կամքի տեր միլիոնավոր մարդիկ, ժողովուրդներ, ինչպես նաև քրիստոնեական բոլոր եկեղեցիներն ու բոլոր կրոնները խանդավառությամբ, երախտագիտությամբ և հսկայական ուշադրությամբ ընդունեցին Հելսինկիի խորհրդակցության գումարումն ու նրա արդյունքները որպես շրջադարձային պահ պետությունների հարաբերությունների ժամանակակից տարեգրության մեջ, որպես լավագույն և մարդկային փոխհարաբերությունների նոր օրենսգիրք:

Այո՛, մարդկությունը կարո՛ղ է և պետք է ապրի առանց պատերազմների:

Դեռ մարդկանց գիտակցության, նրանց մտքերի և զգացմունքների մեջ կենդանի են I և II համաշխարհային պատերազմների ողբերգություններն ու սարսափները:

Այո՛, մարդկությունը չի կարող երբեք մոռանալ անցյալի այդ ոճիրներն ու ցեղասպանությունները:

Պատերազմը ոճիր է Աստծու դեմ, երկնքի դեմ, քաղաքակրթության դեմ, մարդկության վսեմ ու ազնիվ իդեալների դեմ:

«Ուխտ իմ որ ընդ մեզ, ուխտ կենաց եւ խաղաղութեան»... ահա թե ինչու ոչ միայն Ի դարի համաշխարհային երկու պատերազմների արյան, փոթորիկների ու հրդեհների միջով անցած սերունդների, այլ նաև ետպատերազմյան շրջանում խաղաղության և շինարար, արդյունավետ աշխատանքներում հասակ առած Եվրոպայի նոր սերունդների համար Հելսինկիի եզրափակիչ ակտը պատմական, վճռական նշանակություն ունի: Հելսինկիի համաժողովը արտահայտեց աշխարհի բոլոր խաղաղասեր ժողովուրդների, կրոնների, դավանանքների ակնկալիքները, սպասումները, լավագույն ապագայի հույսը և հանդիսացավ կարևոր ավանդ համընդհանուր խաղաղության ամրապնդման գործում:

Ահա թե ինչու Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը 1975 թվականի օգոստոսի 3-ին ս. Էջմիածնի Մայր տաճարում, Իր պատմական ու գեղեցկահիշուս խոսքի մեջ, հանուն Հայց. առաք. եկեղեցու և հայ հավատացյալ ժողովրդի, որ ի Հայաստան և ի սփյուռս աշխարհի, միախառնությամբ ու ուրախությամբ ողջունում էր Հելսինկիի համաժողովը, ուր «Հռչակվում են փրկարար ու մարդասիրական վեհ սկզբունքներ, որոնք պետք է ուղեցույց հանդիսանան հետ այսու, միջազգային կյանքում... Խաղաղ լուծում բոլոր ազգամիջյան և միջպետական հարցերի, ոչ թե ուժի իրավունքով, այլ իրավունքի ուժով, արդար իրավունքի ուժով... Որպեսզի Եվրոպայի և աշ-

խարհի խաղաղությունն ու անվտանգությունը երբեք չխանգարվեն և ժողովուրդների միջև տիրի խաղաղ գործակցություն ու համերաշխ գոյակցություն»:

Այս մտածումների լույսի տակ «Էջմիածին» ամսագրի ընթերցողների ուշադրությանն ենք ներկայացնում Հայոց Հայրապետի «Եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն» Ալեուարանի բնաքանով բովանդակալից խոսքը:

Ա. Հ.

